

Tjänsteskrivelse

Handläggare
Helene Svensson
Tfn 026-17 90 91
helene.svensson@gavle.se

Arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden

Remissvar – Remiss av betänkandet Ett nytt regelverk för arbetslöshetsförsäkringen (SOU 2020:37) - dnr 2020/01495/A

Förslag till beslut

Att anta yttrandet som sitt eget, samt

Att paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning

Arbetslöshetsförsäkringen är en så kallad omställningsförsäkring och har en central betydelse inom den svenska arbetsmarknadens funktionssätt. Den lämnar ersättning under en begränsad tid mellan arbeten. Ersättningsperiodens längd ska vara differentierad utifrån den sökandes förankring på arbetsmarknaden. Ersättningens storlek bestäms utifrån den sökandes tidigare inkomster och medlemskap i arbetslöshetskassa. En nedtrappning av ersättningen föreslås och detta gäller även aktivitetsstödet. Vidare föreslås att beräkningsreglerna ändras från dag- och veckobaserad ersättning till en månadsbaserad ersättning samt att den maximala ersättningsgrundande inkomsten ska var styrd av förordningen. De ekonomiska konsekvenserna av förslagen förväntas bli att fler kvalificerar sig till arbetslöshetsersättning samtidigt förväntas kostnaderna minska. Totalt förväntas ändock förslagen vara budgetneutrala.

Gävle kommun bedömer att utredningens förslag innebär att vissa personer som idag är självförsörjande genom arbetslöshetsförsäkringen eller aktivitetsstöd riskerar hamna på så pass låga inkomster att de istället behöver söka kompletterande ekonomiskt bistånd hos kommunen. Med det nya förslaget ser vi att arbetslöshetsförsäkringens kostnader kommer att minska och därmed att kommunens kostnader för ekonomiskt bistånd kommer att öka. Utredningens direktiv anger att utredningen har i uppdrag att vara budgetneutral. Av utredningen framgår resonemang gällande detta i förhållande till kostnaderna i dagens arbetslöshetsförsäkring. Det är svårt att bedöma hur dessa delförslag slår i förhållande till varandra och det skulle ha varit önskvärt att utredningen hade

gjort en analys av hur de lagda förslagen i sin helhet påverkar det ekonomiska biståndet.

Bakgrund

I den så kallade januariöverenskommelsen som regeringen slöt med Centerpartiet och Liberalerna i januari 2019 framgick att Arbetsförmedlingen ska reformeras och det senast 2021. I överenskommelsen tydliggjordes även att både arbetsrätten och lagen om anställningsskydd ska ändras. Med den pågående Coronapandemin är det dock oklart hur reformeringsarbetet kan komma att påverkas.

Arbetslöshetsförsäkringen är en så kallad omställningsförsäkring och har en central betydelse inom den svenska arbetsmarknadens funktionssätt. Den lämnar ersättning under en begränsad tid mellan arbeten, detta under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda. Många som saknar arbete står utanför försäkringen, då de inte uppfyller villkoren i försäkringen. Detta gäller även de som har varit arbetslösa så länge att de står utan ersättningsdagar. Dagens system innehåller dock ett omfattande efterskydd efter ersättningsperiodens slut i form av aktivitetsstöd. För de arbetslösa som inte har kvalificerat sig för rätt till arbetslöshetsersättning finns ingen motsvarighet till aktivitetsstöd.

I och med att arbetslöshetsförsäkringen grundas på inkomster, blir den en sammanhållen inkomstbortfallsförsäkring. Den syftar till att ge arbetslösa ekonomiskt stöd mellan arbeten. Detta innebär att det bara är personer med en förankring på arbetsmarknaden som är berättigade till arbetslöshetsersättning samt att ersättningen bara lämnas till arbetslösa som är beredda till en omställning för ett nytt arbete.

Ersättningsperiodens längd ska vara differentierad utifrån den sökandes förankring på arbetsmarknaden. Ersättningens storlek bestäms utifrån den sökandes tidigare inkomster och medlemskap i arbetslöshetskassa. För att ha rätt till arbetslöshetsersättning, föreslår utredningen att den sökande ska uppfylla ett inkomstvillkor. Villkoret är att den sökande har haft en sammanlagd minsta totalinkomst från ett förvärvsarbete på 120 000 kr och en inkomst motsvarande en månadsinkomst på 10 000 kr under minst fyra månader inom en så kallad ramtid.

En nedtrappning av ersättningen föreslås och detta gäller även aktivitetsstödet. Vidare föreslås att beräkningsreglerna ändras från dag- och veckobaserad ersättning till en månadsbaserad ersättning samt att den maximala ersättningsgrundande inkomsten ska var styrd av förordningen. Det föreslås även att tre

olika ersättningsnivåer införs 80, 65 och 50 procent, dessa nivåer ska kopplas till hur länge en individ har varit medlem i arbetslöshetskassan. Den nedtrappning som föreslås är 10 procent efter de första 100 dagarna sedan ytterligare 5 procent efter ytterligare 100 dagar. Här föreslås även en nedtrappning av aktivitetsstödet nivå med 5 procent var 100:e dag. Samtidigt föreslås att ersättningsperioden för den sökande kopplas till tidigare förankring på arbetsmarknaden. En stark förankring ger längre ersättningsperiod än den som har svag förankring. Utredningen anser även att karensdagar ska finnas kvar i samma omfattning som idag samt att Arbetsförmedlingen även fortsättningsvis ska ha ansvaret för att bedöma om en sökande ska anvisas till jobb- och utvecklingsgarantin.

Det sanktionssystem som idag finns är väl utformat, dock görs vissa förtydliganden i syfte att stärka sanktionssystemet. Den så kallade 100-dagars regeln, där den sökande inte ska kunna avgränsa sitt arbetssökande efter eget tycke, återinförs inte. Fortsättningsvis bör det även i framtiden finnas bestämmelser om återbetalningsskyldighet och möjlighet att begära omprövning av arbetslöshetskassans beslut.

De regler som idag finns angående uppgiftsskyldighet bör kvarstå och utökas med att det även ska finnas uppgiftsskyldighet för arbetsgivare och uppdragsgivare i relation till arbetslöshetskassorna. Utredningen föreslår att det införs en bestämmelse om att den arbetsgivare som underlåter att lämna uppgift till arbetslöshetskassa, ska kunna dömas till böter.

De ekonomiska konsekvenserna av förslagen förväntas bli att fler kvalificerar sig till arbetslöshetsersättning samtidigt förväntas kostnaderna minska. Dock anser utredningen att programkostnader och kostnader för aktivitetsstöd kommer att öka på grund av att de personer som har förbrukat sina ersättningsdagar anvisas till jobb- och utvecklingsgarantin. Totalt förväntas ändå förslagen vara budgetneutrala. De förslag om inkomstvillkor, ersättnings storlek samt ersättningsperiodens längd, förväntas uppmuntra till arbete. I och med att ersättningen trappas ned för alla, finns det ekonomiska incitamentet att hitta och ta ett nytt arbete.

Yttrande

Gävle kommun bedömer att utredningens förslag innebär att vissa personer som idag är självförsörjande genom arbetslöshetsförsäkringen eller aktivitetsstöd riskerar hamna på så pass låga inkomster att de istället behöver söka kompletterande ekonomiskt bistånd hos kommunen. Den föreslagna reformeringen kommer vara fungerande för människor som har haft en stadig inkomst, har ar-

betat länge och har stark förankring på arbetsmarknaden. Där fungerar förslaget vad gäller inkomstvillkor, ersättnings storlek och ersättningsperiodens längd. För de personer där arbetslösheten däremot helt eller delvis har sin grund i andra hinder än arbetslöshet, kommer utredningens förslag inte att fungera som en arbetslöshetsförsäkring, då man inte arbetat ihop grundförutsättningarna för att kunna erhålla ersättningen. De ekonomiska incitamenten i förslagen kommer inte att göra en person med svag förankring på arbetsmarknaden starkare. Det är inte i de ekonomiska incitamenten lösningen ligger utan i hur personen rustas att klara och nå ett arbete.

Med det nya förslaget ser vi att arbetslöshetsförsäkringens kostnader kommer att minska och därmed att kommunens kostnader för ekonomiskt bistånd kommer att öka. Behovet av försörjningsstöd kommer att öka i snabbare takt vid en persons arbetslöshet samt för fler människor under längre tid, då man tidigare i sin arbetslöshet kommer att behöva ekonomiskt bistånd för att klara sin ekonomi.

För kommunen är det viktigt att bedöma vilken påverkan förslaget har på det kommunala uppdraget, det ekonomiska biståndet. Utredningens direktiv anger att utredningen har i uppdrag att vara budgetneutral. Av utredningen framgår resonemang gällande detta i förhållande till kostnaderna i dagens arbetslöshetsförsäkring. Däremot är det tunnare med uppgifter om att man ska ha beaktat samma budgetneutralitet i förhållande till det ekonomiska biståndet. Delar av utredningens förslag kommer sannolikt bidra till sänkt behov av ekonomiskt bistånd, medan andra delar i förslaget tvärtom kommer höja behoven. Det är svårt att bedöma hur dessa delförslag slår i förhållande till varandra och det skulle ha varit önskvärt att utredningen hade gjort en analys av hur de lagda förslagen i sin helhet påverkar det ekonomiska biståndet.

Magnus Höijer
Sektorchef
Välfärd Gävle

Gävle kommun har gett Välfärd Gävle och arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden i uppdrag att svara på denna remiss. Utredare Helene Svensson har varit handläggare i ärendet. I den slutliga handläggningen har också verksamhetscheferna Göran Herdin och Malin Olsson samt biträdande sektorchef Katarina Stistrup deltagit. Beslut om remissvar fattas av arbetsmarknads- och funktionsrättsnämnden på sammanträdet den 28 oktober 2020.